

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐԻ ԳԱԳԱԹԱԺՈՂՈՎ ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ

Սույն թվականի հուլիսի 3-ին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Վեհափառ Հայրապետի գլխավորած պատվիրակությունը մեկնեց Մոսկվա՝ մասնակցելու Ռուս Ուղղափառ Եկեղեցու և ԱՊՀ երկրների Միջկրոնական խորհրդի կողմից կազմակերպված Հոգևոր Առաջնորդների գագաթաժողովին: Հայրապետական պատվիրակության կազմում էին՝ Հունաստանի հայոց թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Ոսկան արքեպս. Գալփաքյանը, Արցախի թեմի առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Պարզև արքեպս. Մարտիրոսյանը, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի Միջեկեղեցական հարաբերությունների պատասխանատու Գերաշնորհ Տ. Եզնիկ արքեպս. Պետրոսյանը, Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամ տիար Ռաֆայել Պապայանը: Հայրապետական պատվիրակության հետ Մոսկվայում էր նաև Գերաշնորհ Տ. Վիգեն եպս. Այքազյանը, ով գագաթաժողովին մասնակցեց որպես ԱՄՆ Եկեղեցիների Ազգային Խորհրդի նախագահ:

Հուլիսի 3-ին Մոսկվայի «Պրեզիդենտ-օտելի» հյուրանոցում տեղի ունեցավ գագաթաժողովի բացումը: Ժողովին իրենց մասնակցությունն էին բերում ավելի քան հարյուր կրոնական առաջնորդներ 49 երկրներից:

Ժողովը բացվեց Համայն Ռուսիո և Մոսկվայի Պատրիարք Ալեքսի Երկրորդի խոսքով, որում Ռուսաց Եկեղեցու գահակալը ի մասնավորի ասաց. «Մենք այսօր շատ ենք լսում եղբայրասպան հակամարտությունների, ահաբեկչական սպառնալիքների, անհանդուրժողականության և այլատյացության, բարոյականության աստիճանական անկման աճի և բնապահպանական ճգնաժամերի մասին: Մենք ողջունում ենք տարբեր երկրների իշխանությունների ջանքերը՝ ուղղված այս բոլոր խնդիրների լուծմանը: Մակայն կարելի՞ է արդյոք այդ խնդիրները լուծել միայն օրենքի կիրառությամբ ու զինվորական և ոստիկանական միջոցներով:

Պատմությունն ու այսօրվա իրականությունը ցույց են տալիս, որ ժողովուրդների կյանքում առանց հոգևոր և բարոյական արժեքների, առանց իրենց կրոնների ավանդույթների խորը իմացության չի կարելի արդյունավետ դիմակայել երկպառակություններին, բռնություններին, արատներին, ծայրահեղականությանն ու ահաբեկչությանը: Անձի և հասարակական բարոյականության հետ է կապված տնտեսությունը և բնապահպանությունը, առողջապահությունն ու մարդկային կյանքի այլ բնագավառները: Այդ բնագավառներում չի կարելի հասնել հաջողության՝ առանց մարդ անհատի կատարելության, առանց բարյացակամ սրտի: Մակայն մարդկանց դեպի բարոյականության տանել կարելի է միայն ազատության ճանապարհով, քանզի մարդը պետք է գիտակցորեն կատարի բարոյական օրենքը և քաղաքացիական պարտքը: Այդ իսկ պատճառով այժմեական խնդիրները լուծելու համար կարևոր են մարդկանց խաղաղության, արդարության և բարության կոչ անող կրոնական առաջնորդների ձայները :

Տարբեր կրոնների ընդհանրությունը վերաբերում է ոչ թե դավանաբանության ոլորտին, այլ բարոյականության, հաճախ նաև հասարակական իրադարձություններին գնահատական տալուն: Համոզված եմ, որ մենք կարող ենք ձևավորել ընդհանուր հայացք շատ հարցերի վերաբերյալ:

Այնուհետև համաժողովի մասնակիցներին ողջույնի խոսքով դիմեց ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինը: Բարձր գնահատելով այս գագաթաժողովը, նա իր մտա-

հոգությունը հայտնեց աշխարհին պարտադրվող քաղաքակրթական հակամարտության համար (քրիստոնյա և մուսուլման) և այդ իսկ պատճառով կարևորեց կրոնական առաջնորդների ընդհանուր համաձայնության գալը: ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Քոֆի Անանի ուղերձը աշխարհի կրոնական առաջնորդներին ընթերցեց Մոսկվայի պատրիարքության Միջեկեղեցական հարաբերությունների բաժնի պատասխանատու, Սմոլենսկի և Կալինինգրադի մետրոպոլիտ Կիրիլը: Ժողովի աշխատանքները տևեցին մինչև հուլիսի 5-ը: Ժողովականների քննարկման նյութն էր մեր օրերում համայն մարդկությանը հուզող կարևոր հարցերը, այդ թվում՝ ահաբեկչության, բռնության, կրթության և բարոյական դաստիարակության, ընտանիքի ապահովման, կյանքի արժեքների, հասարակության մեջ կրոնի դերի և ուրիշ այլ խնդիրներ:

Համաժողովի նախավերջին օրը, հուլիսի 4-ին, ելույթ ունեցավ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գաբելին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը.

«Ձերդ Սրբություններ և Սրբազնություններ, հարգելի հոգևոր և կրոնական առաջնորդներ, Միջկրոնական խաղաղարական համաժողովի մասնակիցներ,

Մենք բոլորս այստեղ հավաքվել ենք միասին՝ առաջնորդված եղբայրական սիրտով և արդի աշխարհում տեղի ունեցող իրադարձությունների հանդեպ ընդհանուր մտահոգությամբ: Սոցիալ-տնտեսական խնդիրները՝ գործազրկությունը, աղքատությունը, հարկադրված արտագաղթն այսօր խառնվել են աշխարհականացման գործընթացին՝ վտանգելով հասարակության կյանքում հոգևոր արժեքները: Մենք այսօր էլ շարունակում ենք վկաներ լինել այնպիսի արժեքների ոտնահարման, ինչպիսիք են մարդու իրավունքները, նրա արժանապատվությունը, սոցիալական արդարությունը, ժողովուրդների և ազգերի բարեկամությունը: Մենք պետք է մեր ուժերը ուղղենք մարդու իրավունքների պաշտպանությանն ու նրա ազատ կամքի դրսևորմանն իբրև Աստծո հատուկ շնորհի՝ տրված Իր ստեղծած արարածին:

Մենք չենք կարող արհամարհել այն իրողությունը, որ ահաբեկչությունն այժմ ձեռք է բերում նոր երանգներ՝ ներխուժելով նաև մշակույթի ոլորտ: Վերջին ամիսներին մենք վկաները դարձանք մարդկանց կրոնական զգացմունքների վիրավորման, ինչն էլ անհանդուրժելի է և վտանգավոր երևույթ: Ահաբեկչության և ազգային կրոնական անհանդուրժողականության դեմ պայքարում անհրաժեշտ է ձեռնարկել քայլեր, որոնք կկանխեն հոգևոր մշակութային վանդալիզմի դեպքերը, որոնք արդյունք են ազգային ատելության:

Մենք պետք է խոստովանենք, որ մինչև մեր կողմից չեն դատապարտվի բոլոր պատմական չարագործությունները մարդկանց ու ազգերի նկատմամբ, ավերածություններն ու ցեղասպանությունները, մենք կշարունակենք մնալ դրանց կրկնության վտանգի առջև, ինչի վկաներն էլ մենք հաճախ դառնում ենք և այսօր:

Մենք կոչված ենք համախմբել մեր ուժերը, որ տնտեսական, քաղաքական, մշակութային և գիտատեխնիկական առաջընթացը չծառայի գաղափարական բռնության տարածման ծավալմանը, օտարաշայացությանը, ահաբեկչության և սպառնալիքների մրցավազքին: Մենք չենք կարող անտարբեր նայել ոչ աստվածահաճո փորձերին՝ կոռնավորմանը, էվտանազիայի կիրառմանը, և ընդհանրապես հասարակության անբարոյականացմանը: Մեր առջև խնդիր է դրված ուժերը ուղղել մարդկանց սրտերում և հասարակական կյանքում աստվածաճանաչողության, հավատքի, սիրտ և հոգևոր արժեքների հաստատմանը, առանց որոնց ոչ մի հասարակություն չի կարող պայքարել և բնականոն զարգանալ արժանապատիվ և երջանիկ կյանքով ապրելու համար:

Հռչակելով մեր ժողովուրդների նպատակները՝ մենք բոլորս պետք է հաստատենք, որ դրանք ձգտում են ուղիներ գտնելու նրանց առջև ծառացած խնդիրների հաղթահարմանը, ուղիներ, որոնք տանում են եղբայրությամբ և համաձայնությամբ ընդհանուր խաղաղ կյանքի ապահովմանը: Եվ այդ նպատակով հավատքի մարդիկ պետք է անսասան մնան իրենց վեհ գաղափարների նվիրվածությանը, որպեսզի մարդկությունը զարգանա հումանիտար այնպիսի չափանիշներով, ինչպիսիք են արդարությունը, փոխադարձ հարգանքը, ազնվությունը՝ արժեքներ, որոնք ընկած են հասարակական կյանքի հիմքում: Եվ թող Աստծու Հովանավոր Աջը լինի բոլոր ազգերի վրա, և Տերը թող օրհնի մարդկային բոլոր ուժերը խաղաղության հաստատման և մարդկանց բարօրության համար այժմ և միշտ և հավիտյանս հավիտենից: Ամեն»:

Հուլիսի 5-ին տեղի ունեցավ համաժողովի եզրափակիչ նիստը, որում ընդունվեց այս գաղաթաժողովի ուղերձը, ուր ներկայացված էր միջկրոնական երկխոսության և համագործակցության հիմնական կետերը:

Ուղերձում ի մասնավորի ասվում է. «Մենք՝ մասնակիցներս կրոնական ղեկավարների համաշխարհային հավաքի՝ 49 երկրների քրիստոնեական, մահմեդական, հուդդայական, բուդդիստական ու հինդուսական համայնքների առաջնորդներ և ներկայացուցիչներ, Մոսկվայում հավաքվել ենք Մեծ Ութնյակի գաղաթաժողովի նախօրեին:

Մանրամասնորեն քննելով այն հարցերը, որոնք վերաբերվում են նաև Ութնյակի հանդիպմանը, մենք դիմում ենք երկրների ղեկավարներին, մեր կրոնական համայնքների և բարի կամքի տեր բոլոր մարդկանց:

Մենք գտնում ենք, որ մարդն իր բնույթով հոգևորի մղումն ունի: Պատմության սկզբից ի վեր կրոնը հանգուցային նշանակություն ունի մտքի, մշակույթի, բարոյականության ու հասարակական կեցության ձևավորման գործում: Ժամանակակից հասարակության մեջ կրոնի աճող դերի պայմաններում մենք ցանկանում ենք, որ կրոնը շարունակի ծառայել խաղաղության ամրապնդմանը աշխարհում և քաղաքակրթությունների միջև երկխոսությանը և ոչ թե որպես միջոց ծառայի հակամարտությունների և երկպառակության համար: Կրոնը մեծ ներուժ ունի՝ համախմբելու տարբեր ժողովուրդների և մշակույթների, չնայած հասարակական փխրունությանը, որը հատկապես առկա է այսօրվա բազմաձևության համատեքստում:

Մարդկային կյանքը Բարձրյալի պարզևն է: Մեր սրբազան պարտքն է պահպանել այդ պարզևն, որը պետք է լինի թե՛ կրոնական առաջնորդների և թե՛ քաղաքական ղեկավարների մտահոգությունը:

Մշակույթային երկխոսությունը և գործակցությունը չպետք է սոսկ կարգախոսներ լինեն: Մեզ հարկավոր է կառուցել այնպիսի աշխարհակարգ, որում ժողովրդավարությունը կարողանա համատեղել տարբեր շահերը և ապահովի մարդկանց մասնակցությունը ազգային և համընդհանուր բնույթի որոշումների ընդունմանը՝ հարգելով զգացմունքները և բարոյական համակարգերը ազգային ու կրոնական տարբեր ավանդույթներ ունեցող մարդկանց: Միջազգային վիճելի հարցերում համակողմանի և արդար որոշումների ընդունմանը պետք է հասնել խաղաղ միջոցներով:

Մենք մերժում ենք երկակի չափանիշները միջազգային հարաբերություններում: Աշխարհը պետք է լինի բազմաբևեռ և բազմակացությամբ՝ բավարարելով բոլոր մարդկանց և ժողովուրդներին և ոչ թե ենթարկվի անկենսունակ և պարզունակացված գաղափարական համակարգերի:

Մարդը Արարչի յուրահատուկ ստեղծածն է, որի կեցությունը ձգվում է դեպ հավիտենություն: Մարդը չպետք է դառնա ո՛չ ապրանք, ո՛չ քաղաքական մանիպուլյացիաների օբյեկտ և ոչ էլ մեքենայի դետալ արտադրության և սպառման մեջ:

Այս պատճառով առաջին հերթին անհրաժեշտ է մշտապես հավաստել Բարձրագույն արժեքը մարդկային կյանքի՝ հղացումից մինչև վերջին շունչը և կյանքի վախճանը: Ըստ այդմ, ընտանիքն էլ այսօր աջակցության կարիք ունի, որովհետև ընտանիքն է այն միջավայրը, ուր մարդը ձևավորվում է որպես բանական և բարոյական անհատականություն: Մենք կոչ ենք անում ուժեղացնել ջանքերը ընտանիքի աջակցության, հատկապես ընտանիքի դաստիարակության առաքելությունը: Ասվում է, որ այս նպատակով հարկավոր է կիրառել և օգտագործել միջազգային իրավունքի և տարբեր պետությունների փորձը՝ ունենալով նաև զանգվածային լրատվամիջոցների աջակցությունը: Նույն այս հարցի հետ է կապվում և կանանց ու երեխաների հանդեպ մտահոգությունը, ինչպես նաև մտահոգությունը ծերերի, հաշմանդամների և ընդհանրապես որոշակի սահմանափակ հնարավորություններ ունեցող մարդկանց հանդեպ: Մարդկանց պաշտպանելը բռնությունից և շահագործումից պետք է լինի պետության, հասարակության և կրոնական համայնքների ընդհանուր մտահոգությունը:

Մարդը Բարձրագույն ստեղծվածն է Բարձրյալի, որի համար մարդու իրավունքները և դրանց պաշտպանությունը պետք է լինի գլխավոր մտահոգություններից մեկը: Միաժամանակ փորձը ցույց է տալիս, որ առանց հոգևոր նախասկզբի բոլոր ջանքերը ձախողման են դատապարտված նաև մարդու իրավունքների պաշտպանության բնագավառում, ուստի կրոնական առաջնորդները գտնում են, որ այդ իրավունքների պաշտպանությունը պետք է խաբսխված լինի որոշակի հոգևոր-բարոյական գաղափարների վրա:

Կրոնական առաջնորդների այս ուղերձում այնուհետև դատապարտվում են ծայրահեղականությունը և ահաբեկչությունը: Կրոնական գործիչները պետք է իրենց պարտքը համարեն հակազդելը քաղաքական, ազգային և կրոնական հողի վրա կատարվող բռնություններին: Մեր ժամանակներին ուղղված գլխավոր մարտահրավերներից մեկն է կրոնի օգտագործումը անհանդուրժողականություն սերմանելու և մարդկանց դեմ ոտնձգություն կատարելու համար: Այդ երևույթի դեմ կարելի է պայքարել ընդհանուր կրթվածության հասնելով և բարոյական դաստիարակությամբ, ուստի Ուղերձում կարևորվում է հատկապես դպրոցի և կրթության դերը, որոնք, ավանդական կրոնների ավանդույթներին հավատարիմ, պետք է սիրո և խաղաղության կոչեն մարդկանց:

Ուղերձում այնուհետև կոչ է արվում վերջ տալ կրոնական զգացմունքների վիրավորմանը, ինչպես նաև կրոնական ստեղծագործությունների, անվանումների և խորհրդանշանների հանդեպ վիրավորական մոտեցմանը: Նա, ով ձեռք է բարձրացնում սրբությունների վրա, պետք է իմանա, որ դրանով վիրավորում է մարդկանց զգացմունքները և սեպ խրոմ նրանց մեջ:

Ուղերձում ասվում է, որ կրոնական գործիչների առաքելությունն է՝ վերականգնել և հաստատել բարոյական հաստատուն արժեքները մարդկանց գիտակցությունում, քանի որ այդ արժեքները տրված են Բարձրյալի կողմից և դրանք հիմնականում նույնն են բոլոր կրոնների համար:

Այս Ուղերձով կրոնական առաջնորդները հայտարարում են, որ իրենք գիտակցում են իրենց պատասխանատվությունը հասարակության բարոյական վիճակի համար և, կրելով այդ պատասխանատվությունը, ցանկանում են գործակցել պետությունների հետ բարոյական տարբեր հիմնախնդիրների լուծման գործում:

Մարդկային կյանքը սերտորեն կապված է տնտեսության հետ, որը կյանքի մյուս ոլորտների նման հարկավոր է խարսխել արդարության վրա: Գործարար կյանքը և տնտեսությունը պետք է որոշակի սոցիալական պատասխանատվություն կրեն և համապատասխանեն բարոյական չափանիշներին: Միայն եկամուտներին և տնտեսական նվաճումներին հանգեցվող կյանքը դառնում է դատարկ և ամայի, որի համար Ուղերձում կոչ է արվում, որ գործարար կյանքը հաշվետու լինի քաղաքացիական հասարակությանը, ներառյալ կրոնական համայնքներին:

Ուղերձում այնուհետև անդրադարձ է կատարվում Երկիր մոլորակի բնապահպանական վիճակին: Երկրների ղեկավարներին և արդյունաբերողներին կոչ է արվում՝ գիտակցել իրենց պատասխանատվությունը երկրի բնական պաշարների պահպանության գործում: Այդ պաշարները Արարչի կողմից պարզևված են ողջ մարդկությանը և պետք է օգտագործվեն ի շահ ողջ մարդկության բարիքի համար: Բնական ռեսուրսների հավասարաչափ և արդարացի օգտագործումը կնպաստի Երկիր մոլորակի տարբեր կողմերում առկա աղքատության և սովի վերացմանը, որոնցից տառապում են միլիոնավոր մարդիկ: Աղքատությունը և սոցիալական անպաշտպանվածությունը հանգեցնում են զանգվածային արտագաղթի և ժողովրդագրական այլ տեղաշարժերի, որոնք էլ իրենց հերթին ծնում են նոր հիմնախնդիրներ թե՛ աղքատ և թե՛ հարուստ երկրներում: Սոցիալական բևեռացումը հղի է համաշխարհային ապակայունացմամբ, որը սպառնում է ողջ աշխարհին:

Կրոնական գործիչների համար առանձնակի մտահոգության առարկա պետք է լինեն նաև տարբեր հիվանդությունները, համաճարակները և հատկապես ՁԻԱՀ-ը, թմրամոլությունը և զանգվածային բնաջնջման գեներների տարածումը: Որևէ երկիր, նույնիսկ ամենահարուստն ու հզորը, միայնակ չի կարող պայքարել այս սպառնալիքների դեմ, ուստի անհրաժեշտ են միասնական և փոխկապակցված գործողություններ:

Պատմական փորձի վկայակոչմամբ՝ անթույլատրելի է համարվում կրոնական համայնքների գործունեությունը հանուն քաղաքական շահերի:

Ուղերձը եզրափակվում է հավատացյալներին ուղղված խոսքով: Կրոնական առաջնորդները հավատացյալներին կոչ են անում՝ հարգել և ընդունել միմյանց, անկախ կրոնական և ազգային պատկանելությունից՝ համատեղ ջանքերով ստեղծելու լավագույն ապագա համամարդկային ընտանիքի համար, պահպանելով խաղաղությունը՝ տրված Բարձրյալի կողմից:

Համաժողովի վերջում մետրոպոլիտ Կիրիլը շնորհակալություն հայտնեց այս գագաթաժողովի մասնակիցներին և կազմակերպիչներին:

ԷԴՈՒԱՐԴ ՍԱՐԿԱՎԱԳ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ